

البنية المعرفية للعهد القديم

أ. إيمان لفته عزيز

جامعة بغداد قسم اللغة العربية/ كلية اللغات

Email: iman.aziz@colang.uobaghdad.edu.iq

المخلص

ان النصوص الدينية اليهودية لها ابعاد تتجاوز مغزاها الديني، فهي تعد وثائق قديمة تحمل في طياتها تعاليم الدين اليهودي والتراث التاريخي والثقافي والاجتماعي لليهود ولشعوب المنطقة. ان البحث في العهد القديم - الكتاب المقدس في اليهودية- مهم لتأثيره في الفرد والمجتمع اليهودي وعكسه لثقافة وسياسة الفكر الصهيوني، اما قيمته كنص فقد تشكلت على مدى قرون، اذ يحوي انواعا من العلوم الإنسانية، فالعهد القديم وما نتج عنه من شروح وتفسيرات تبين ماهية اليهودية وعملية تكوينها. احتوى البحث على خمسة عشر جانب محوري شكلوا المنطلق للبحث، تفضل بطرحها علي استاذي الكبير الاستاذ الدكتور عدنان شبيب جاسم المحترم. تطرقت في البحث الى مدخل بينت فيها اهمية العهد القديم كهوية قديمة ومتجددة لليهود كان ولا يزال مصدرا مهما من مصادر ثقافتهم، ثم فصلت دلالة التسمية اصطلاحيا ودلالات التسميات المختلفة للعهد القديم، ورؤية تاريخية لأصل الكتاب، والاهمية الفكرية، التاريخية، التشريعية، اللغوية، الادبية، الثقافية، الدينية، القانونية، السيسولوجية، الانثروبولوجية، الجيولوجية، الجينولوجية، الصهيونية والترجمة للعهد القديم، عسى ان اكون موفقه بمطلبي. الكلمات المفتاحية: بنية. معرفة. العهد القديم. اليهودية.

Abstract

The religious texts of Judaism possess dimensions that transcend their theological import; they serve as ancient documents that encapsulate the tenets of the Jewish faith, as well as the historical, cultural, and social heritage of the Jewish people and the broader peoples of the region. Investigating the Old Testament-the foundational scripture of Judaism-is critical due to its profound influence on the Jewish individual and society, and its reflection of the culture and politics of Zionist ideology. As a textual corpus, its value has evolved over centuries, encompassing a wide array of humanistic disciplines. The Old Testament, along with its extensive body of exegesis and hermeneutics, elucidates the essence of Judaism and the historical trajectory of its formation. The study is structured around fifteen pivotal dimensions that served as the foundational impetus for this research, as delineated by the distinguished Professor Adnan Shabeeb Jasim. The research opens with a Prolegomenon articulating the significance of the Old Testament as both an ancient and evolving identity for the Jewish people, which has remained an enduring cornerstone of their culture. Subsequently, it delineates the terminological implications and the various designations of the Old Testament, while offering a historical perspective on the origins of the scripture. The study further provides an exhaustive exploration of its intellectual, historical, legislative, linguistic, literary, cultural, religious, legal, sociological, anthropological, geological, genealogical, Zionist, and translational dimensions, aspiring to contribute a scholarly and comprehensive analysis to the field. Keywords: Structure, Epistemology, Old Testament, Judaism.

كيسور

הטקסטים היהודיים הדתיים כוללים חשיבות יותר ממשמעותם הדתית, הם תיעודים ישנם נושאים בתוכם את תורת הדת היהודית ומורשת היסטורית, תרבותית וחברתית ליהודים ולעמים שבאזור. לימוד התנ"ך – כתיב הקודש ביהדות- חשוב מבחינת השפעתו על הפרט והחברה היהודיים והשפעתו על התרבות והמדיניות של המחשבה הציונית, גם ישנו ערך אחר שהוא טקסט נוצר במשך מאות השנים והכיל סוגים שונים ממדעי הרוח, התנ"ך וכל מה שיש בו מפרשנות וביאורים מסבירים מהותה של היהדות. המחקר כולל מבוא מבהיר החשיבות של התנ"ך כזהות ישנה ומתחדשת ליהודים, הוא היה ועדיין המקור החשוב ביותר ממקורי תרבותם, ישנה גם משמעות השם כמושג ומשמעות המונחים השונים של התנ"ך, ישנה עוד ראייה היסטורית למקור הספר, ואחר כך באו החשיבות הרעיונית, ההיסטורית, החקיקתית, הלשונית, הספרותית, התרבותית, הדתית, החוקית, הסוציולוגית, האנתרופולוגית, הגיאולוגית, הגנאלוגית, הציונית והתרגומית, אקווה שאני פתחתי דלת בלימודים באים.

שלוש הדתות האברהמיות נוסדו על ספרי קודש, אילו שכוללים הבריאות, האמנות, ההתנהגות בין בני הדת, ביהדות היה קשור התנ"ך בתקופה שהיהודים היו בארץ כנען והקימו אז את ממלכתם, הוא מציג זהות להתאחדותם בעבר, בתקופה הזאת הציונים התבססו עליו : "בקריאתם לשיבת היהודים לארץ פלסטין ולקחו מן התנ"ך את הסיסמה "שיבת ציון היינו כחלומים" (ספר תהלים: קכ"ו), שיר המעלות: בשוב יהוה את שיבת ציון-"
הוא ספר מעצב את זהותם ותרבותם היהודית, גם הוא ספר התבסס עליו את השפה העברית החדשה, הוא מקור לדת ולחיים ביהדות (חקק).

ההיסטוריונית אניטה שפירא פרופיסורת ההסטוריה היהודית באוניברסיטת תל אביב אמרה: שמשנות השביעים של המאה העשרים הדרדר במעמדו של התנ"ך כזהות יהודית על אף פי ההתעניינות של ההשכלה והספרות העברית בתנ"ך, בו כתבו הספרים הראשונים של ההשכלה כמו ספרי מאפו שנכתבו בשפת התנ"ך ויסדה לשפה עברית חדשה (חילונית) ותחייה לעבר היהודי. התחייה של השפה העברית כדי להתאימה עם החיים החדשים ואת המגמות של ההשכלה שמטרתה הוא שינוי הפרט והחברה היהודיים היה קשור בעסוק אליטה גדולה מהסופרים בתנ"ך על מנת למצות הסיפורים והדמויות בשביל הנאומים המועילים את מטרתם (יובל עמ' 161) והתוצאה הוא מעצב את הזהות והדמות החדשות ששורשן מהתנ"ך לפרט ולחברה היהודיים.
מטרת המחקר הוא לברר חשיבות התנ"ך והצמות בין התנ"ך לבין המדעים הרוחניים, להוכיח את היותו ספר הדגיש את האינטראקציות בין התרבות לבין הארץ והחברה והפוליטיקה לאורך עידנים ארוכים.
במחקר הזה השתמשתי בשיטה תיעודית תיאורית להשלים דרישות המחקר.
המונחים התנ"ך, המקרא והברית הישנה

ד"ר מזור (לאה מזור) פרסמה מאמר בשנת 2021, בארה את ההבדל בין המקרא והתנ"ך, היא זכרה כי בתי ספר היהודיים לומדים התלמידים במונח (תנ"ך), אבל בלימוד גבוה הם אומרים לו (מקרא). ישנם מונחים גם כמו: (כ"ד ספרים), (אסופת הכ"ד), (אסופת המקרא), (כתבי הקודש), (ספר הספרים), (הקאנון העברי) והשם הישן מכל האלה הוא (הספרים), אך השם הנפוץ בימינו הוא התנ"ך, השם הזה המשומש בחוגים אקדמיים, והוא הופיע מאוחר שהוראה לחלקיו השלושה (תורה, נביאים וכתובים).
התורה כוללת: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר ודברים.

הנביאים כוללים: יהושע, שופטים, שמואל, מלכים, ישעיה, ירמיה, יחזקאל ותרי עשר.
הכתובים כוללים: תהילים, משלי, איוב, שיר שירים, רות, איכה, קהלת, אסתר, דניאל, עזרא, נחמיה ודברי הימים.
ביטוי כדי להביע את חשיבות הקריאה בספרי הקודש, המונח שם פועל שורשו הפועל קרא (מזור). המונח מקרא המונח הברית הישנה הוא מציג ספרי קודש הראשונים בדת הנוצרית, הוא מקור אמנותי נקרא בהישנה כי ישנה החדשה (ספרי הנוצרית), ישנם מחלוקה גם הסכמה לחלק מהספרים או סירובם או הם לא לגיטימיים אצל חלק אחר, גם ישנם שרואים בו ספר משמות הספר האחרים ספרותי קדוש (ساموك ص 299) ישנם שקוראים לו "ספר הספרים הנצחי" בספרים העבריים. אלה חלק שבתנ"ך:

"לא ימוש ספר התורה הזה מפך והגית בו יומם ולילה" (ספר יהושע: א'-ח'), "דרשו מעל ספר יהוה וקראו אחת מהנה לא נעדרו אשה מספר השנים" (ספר דניאל: ט'-ב'), "ביום ההוא יהיו רעותה" (ספר יהושע: ל"ד-ט'), "בשנת אחת למלכו אני דניאל בינתי בספרים" (ספר ישעיהו: י"ט-י"ח), "דבר נא אל עבדיך ארמית כי שמעים אנחנו ואל תדבר עמנו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען יהודית" (ספר מלכות: ב" יח-כו)

ראייה היסטורית

באנציקלופדיה המקראית אומרים שהמקרא הוא אסופת ספרי קודש והוא שונה מכל הספרים שבעולם כי הוא נכתב ברוח הקודש, תהליך הכתיבה היה מערכת דקה ולפי דקדוק מקובע מדת היהדות, אסופת הספרים היתה לאט לאט ומסתובבת ומסתורית, הוא הושלם לארץ כנען קרוב לחורבן הבית השני, אומרים כי הסיבה היחידה לכל הזמן הארוך לאסופת התנ"ך היא בגלל הצורה של הספרים, זאת אומרת המגילות, החלקים השלושה (תורה, נביאים וכתובים) נמצאים כל אחד מהם במגילה אחת בתקופת הבית השני (האוניברסיטה העברית עמ' 362). ספרי התנ"ך הוכרו בהם רק באלף הרביעי לפי הספירה, וסיימו כתיבתם רק באלף השלישי לספירה, הראשון שנתן אלוהים לנביא משה היה בהר סיני הוא התורה לפי מה כתוב בספר השמות, והיהודי מאמין כי התורה היא מאלוהים (מטח המרכז לטכנולוגיה חינוכית עמ' 2312). באנציקלופדיה המקראית הצביעה כי בתחילה היה מספר הספרים 94 ספר, לעם היהודי הושלם רק 42 ספר וה 70 ספרים האחרים הושלחו לאנשי הדת בסתר, תהליך ההבחנה בין ספרי הנביאים לבין ספרי הכתובים מציג הנוסח האחרון לתנ"ך הכתוב בשפה העברית ובכך הם מבדילים בין התנ"ך היווני לבין התנ"ך העברי כי הראשון משלב את הנביאים והכתובים יחד (האוניברסיטה העברית עמ' 360). ישנה חלוקה לתנ"ך ל 42 ספר 26 ספר, אבל הם מעדיפים המספר כי הוא דומה למספר האותיות העבריות 22 אות. בראשית היה הסיודור תורה ונביאים והשאר אחרם (עמ' 366).

התרגום השבעים הוא התרגום המפורסם לתנ"ך, הוא תרגום לתנ"ך מהשפה העברית לשפה היוונית והיה באלכסנדריה שבמצרים, הוא התחיל במאה השלישית לפי הספירה והוסיף לו ספרים אחרים ונקראים בשם הספרים החיצוניים, הם קדושים בדת הנוצרית ונקראים אפוקריפה, ד"ר לאה אמרה: כי המקרא היווני שונה מהמקרא העברי במספר הספרים ואת סידורם, הוא לא נקרא ביהדות, המונח האחרון מציג Bible במקרא או תנ"ך, הוא נקרא אצל היהודים דוברי היוונית בספרי קודש או בלטינית בשפות האירופיות ב דת הנוצרית את הברית הישנה כי הוא הברית של אלוהים עם הנביא משה, אך הברית החדשה היא הברית של אלוהים עם הנביא . הוסיפה ד"ר לאה כי התנ"ך The Greek Bible והברית החדשה The Hebrew Bible ישו, היהודים מעדיפים השם הברית הישנה הוא הבסיס של התרבות והזהות היהודית, עליו קמתה הדת היהודית, והם אומרים ליהודים "עם הספר" (מזור).

התנ"ך וההיסטוריוגרפיה 1-
בעידן החדש ישנה הדגשה על ידי המחקר המדעי סביב ההיסטוריה של התנ"ך, במדע ארכיאולוגיה תנ"כית המדען פוקסל אולברייט Albright (1891-1971) חקר באמיתיות האירועים המסופרים בתנ"ך תוך הטקסטים הישנים ושאר שאריות במזרח הקרוב (1928). הוא עשה השוואה בין הרבה מדעות המדענים כמו המדען ויליאם דיור (1922-) המומחה בביאור התיעודים של התנ"ך, p האחרון הצביע להרבה עובדות היסטוריות בתנ"ך מהם: ההיסטוריה של התאולוגיה (הקשר שבין אלוהים לבין המאמינים), ההיסטוריה של המדינות (התאורים של המנהגים), ההיסטוריה הנרטיבית (השתלשלות הזמן של האירועים), ההיסטוריה הרעיונית (הצגת הרעיונים, התפתחות הקשרים וההבדלים במשך השנים), ההיסטוריה החברתית (מוסדות ומה שכוללות מיסודי התרבות של המשפחה, השבט, המעמד החברתי במדינה), ההיסטוריה התרבותית (התפתחות תרבותית כללית, הדמוגרפיה, המבנה החברתית, הכלכלית, המדינית והאתנית), ההיסטוריה של הטכנולוגיה (טכנולוגיה שמתוכה האדם מתנדב את המשאבים שבסביבתו, לניצולם ואיכות השימוש שלהם), ההיסטוריה של הטבע (איך אדם הבין את עובדות הסביבה והטבע) וההיסטוריה החומרנית (התאים הדברים לפי צרכי האדם) Dever.)

מהפסוקים שמעידים השלים את התורה לכהנים ולוויים על ידי הנביא משה לשמורם לדורות הבאות:
ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה- הזאת על ספר עד תמם: ויצו משה את הלויים נשאי ארון ברית יהוה לאמר: לקח את ספר " התורה הזה ושמעתם אתו מצד ארון ברית יהוה אלוהיכם והיה שם בך לעד" (ספר הדברים: כד-כה-כו).
מהפסוקים שמעידים על חשיבות המשיכות ההיסטוריה בטקסטים הדתיים:
זכרו ראשונות מעולם כי אנכי אל ואין עוד אלהים ואפס כמוני" (ישעיהו: מ"ו, ט'). "
ויקום עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם ולמען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקמו ויספרו " לבניהם" (ספר תהלים: ע"ה, ו).
התנ"ך והבלשנות 2-

ד"ר לאה מוזר אמרה שהתנ"ך נכתב באלף השני לפי הספירה בניב המדובר אז בארץ כנען והא היה מניבים העתיקים לשפה העברית, הוא המקור עצמו לשפה העברית החדשה (מוזר, התנ"ך כמקור לשפה עברית ניבון מאת בינפלד), השפה של התנ"ך היא השפה הקלאסית של השפה העברית החדשה, ישנה חשיבות לשונית לתנ"ך בלימודים הלשוניים ההשוואיים בתחום השמיות כי רובם נכתב בעברית וישנם חלקים שנכתבו בארמית, התנ"ך מצטיין ב:

שפה עתיקה 1-

הכיל שלבי התפתחות השפה העברית 2-

מקור ללימודים שמיות השוואיים 3-

בנושא השורש המשותף לשפות: " ויהי כל- הארץ שפה אחת ודברים אחרים" (ספר בראשית: יא, א).
ישמעו איש שפת רעהו" (ספר בראשית: יא, ז). והמגוון הלשוני: " הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא הניבים וקשוי הבינה: " כי לא אל עם עמקי שפה וכבדי לשון אתה שלוח" (ספר יחזקאל: ג-ה).
התנ"ך וספרות 3-

באנציקלופדיה המקראית אומר כי כל מה שנכתב מספרות מימי הבית השני ועד ימינו כעת הוא בהשפעת התנ"ך (האוניברסיטה העברית עמ' 360).

ספרות התנ"ך זכתה במעמד מיוחד בחינוך הישנות בפלסטין, וגם ישנו מעמד בסיסי בתרבות היהודית (חקק). הסופר אהרון מגד אחד מחשובי הסופרים בישראל אומר: כי גילו נקשר בתנ"ך לא רק כספר דתי קראו ולמדו אותו בנעורם, אלא הוא יצירה ספרותית נפלאה, הוא אוצר לשוני בעל מנגנונים רבים, הוא מקור היסטורי, היה הוכחה גאוגרפית ארכיאולוגית, הוא עין לחוכמה, דוחף לשכל ומשלי הצדק החברתי אצל היהודים הוא הקשר שבין העם והארץ ומקום הולדתה של התרבות שלהם (מגד).
התנ"ך השפיע על הסופרים היהודים, הם הוסיפו בכתבתם מרחק ופרשנים מיוחדים לנושאים ודמויות מהתנ"ך, בשנת 2020 הוצאה לאור שלשלת סיפורים בענייני התנ"ך על ידי הסופר אייל כוהן (אינטרניו).

מהסיפורים הקצרים בתנ"ך שכולל העלילה והדמות והאירוע וסיום דרמטי:

"וישלח אהוד את יד של אלו ויקח את החבר מעל ירך ימינו ויתקעה בבטנו" (ספר שופטים ג': כ"א)
וגם ישנו המשלים כמו השיר שמצייר צורה רטורית:

"מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק" (ספר משלי: כ"ה-כ"ה)

התנ"ך בתרגום הטקסטים הישנים והדתיים. 4-

תרגום הטקסטים הדתיים אתגר גדול כי הוא היותר מסובך בסוגי התרגומים השונים, הוא צריך תרבות רחבה למתרגם והחוקר להתמודדות עם הטקסט הקודש ואת הפרשנות המיוחדות בטקסט ושפת הטקסט המקורי למצוא המשמעות הרצויה בטקסט ולא מה מצוי במילונים, המתרגם לטקסטים עבריים דתיים צריך לתנ"ך כמקור עקרי כי הוא האוצר הלשוני והספרותי הגדול להשען עליהם את המחברים במשך כתיבתם, גם הוא המקור הלשוני העיקרי לשפה העברית בתורה הזהבי בימי הביניים והמקור הנפלא להחייאת השפה העברית כיום

"ויקרא בספר בתורת האלהים מפרש ושום שכל ויבינו במקרא" (ספר אסתר: ח'ט')

התנ"ך מקור למשלים וחוכמה 5-

המשלים והחוכמה נחשבים מורשת תרבותית, ספרותית ופסיכולוגית בחיי העמים, הם משקפים חוויה וארוחות חיים ואמונות החברה, אנשים מעבירים החוויות בעל פי ולאחר מכן הם נכתבו במשך הזמן כי הם דוגמה נאמנה למוסריות האומה ואת אופיניה, הם מראה משקפים דמות העמים כדי לנצל אותם

התנ"ך כולל ספר נקרא בשם המשלי "ספר משלי" הוא אסופת משלים וחוכמה ופתגמים לחכמים בעבר, החלק הרשון של הספר כולל חוכמות להוראת האבות לבנים, החכמים לתלמידים, הספר נחלק לחלקים, כל חלק כולל נושא מסוים מדרשות, הוראות, נאומים ומשלים, בחלק השני מספר המשלי ישנם הנביא שלמה שרובו פתגמים וחוכמות מדריכים האדם לחיים טובים לפי החכמים היהודים וישנם משלים הועברו בעל פי בין היהודים מהאבות הקדמונים (אראל סגל הלוי). הם קיצור המחשבה הפילוסופית והמעשית בחיים, בנוסף לספר המשלי ישנם גם ספר איוב וספר קהלת: " לפני שב גאון ולפי כשלונו גבה רוח" (ספר משלי: ט"ז-י"ח) " ויאמר לאדם הן יראת אדני היא חכמה וסור מרע בינה" (ספר איוב: כ"ח- כ"ח) כי זה כל אדם" (ספר קהלת י"ב: י"ג) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור התנ"ך בלימודי הדתות השוואתיים. 6-

היהדות היא הדת של בני הנביא יעקב הם נקראים בשם השבטים מבני ישראל, תהליך חייהם התחיל עם התנ"ך כאשר לקחו את הווארת התורה מהנביא משה, התורה שכוללת חמשה ספרים והיא אחת החלקים השלושה לתנ"ך ואחריה נכתבו הנביאים והכתובים ואספו והיה הספר הקדוש המיוחד שלהם, התנ"ך כולל המצוות והחוקים והמסורת הדתית שמשותפים עם חלק מהדתות האברהמיות כמו הנוצרית והאסלם, המשותפים כמו האחידות, החיים אחר המוות, איסור ההתאבדות וסמים ודברים אחרים משפיעים בשלילית על המשפחה והחברה, הדתות קוראות לפולחנות וחסד, ישנם הבדלים כמו אמונת היהודים שהם העם של אלוהים, אמונת הנוצרית כי ישו מת בשבילם ואמונת המוסלמים שהדת שלהם היא הסיום של הדתות, ישנם הרבה חומר מלימודים השוואתיים הם יוצרים הבנה עמוקה לעניינים פילוסופיים לדתות. בתנ"ך ישנם טקסטים משתווים דת היהדות בשאר דתות האזור: "כי חקות העמים הבל הוא כי עץ כרתו מעשה ידי חרש במעצד. בכסף ובזהב ייפהו במסמות ובמקבות יחזקום ולוא יפיק. כתמר מקשה המה ולא ידברו נושא ינשו כי לא יצעדו אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטיה אין אותם" (ספר ירמיהו י': ג' וה') התנ"ך והחקיקה 7-

ד"ר לאה הציינה כי חשיבות התנ"ך נובעת מהיותו ספר חקיקה בו התחיל העם היהודי את תהליכו, והוא מקנה בשם "עם הספר" למעמדו הגבוה, הוא לקח ממנו את דתו, חוקיו, גישיו ומסורותיו הישנות שמתעניינים בהם המאמינים היהודים, הוא ספר כולל דתם (מזור) שמקשר בין היהודים יחד, גם הוא חשוב בדת הנוצרית שהם קוראים לו הברית הישנה והוא הברית עם הנביא משה עד בדת האסלם שמכבד כל ספרי הקודש וחושב הדתות היהדות והנוצרית והאסלם כל אחת מהם משלימה את האחרת, הן דתות קראו אחידות, הצדק ויום הדין ואין הבדל גדול בפרטי הפולחנים ואמנות. הפסוק הראשון שבתנ"ך הפותח החקיקה והמשפטים היהודיים הוא הפסוק הראשון בספר שמות: " ואלו המשפטים אשר תשים לפניהם" (ספר שמות: כא- א) ובמשמעות שמור החקיקה:

"לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו- לשמר את מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם" (ספר דברים: ב', ד') :

ובנושא ביצוע תפלות החובה : " ועתה ישראל שמע אל החקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות- למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר יהוה אלהי אבותיכם נתן לכם" (ספר דברים: א', ד') (ספר דברים: א', ד') וצוי חקים חברתיים ומוסריים : "לא תקום ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך: אני יהוה את חקתי תשמרו לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך" (ספר ויקרא: י"ח- י"ט, י"ח) התנ"ך בלימוד החוק (הישראלי) כיום 8-

בעבר המצוות נותנו לנביא משה והתחילה החקיקה אצל בני ישראל והמשיכה העברת החקיקה בעל פי מהנביאים, המנהגים, המלכים והשופטים עד נכתבו הספרים: "ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום" (ספר דברים: ד', ח') :

הישן ביותר שנמצא כתוב בחקיקה היהודית היה בספר במדבר (גם הוא נקרא בספר החוק) והוא הספר הרביעי שבתורה, הוא כתוב בצורת חוקים במקדש ירושלים משנת 621 לפי הספירה (فريزر ص 70), אחר מכן נכתבו הפרשנים והביאורים מחכמים ומאלה לקח היהודים החקיקה כדי לארגן את החיים של הפרט, החברתיים, הדתיים, המדיניים וכלכליים עד לאמצע המאה העשרים עם הכרזת ישותם בארץ פלסטין, הם לא קבעו חוקה מיוחדת בהם, אלא הם הסתמכו על חוק שנקרא בשם (החוק הישראלי) שהסתמך על החקיקה של הכנסת שמסתמכת בחלק מחקיקתה על החקיקה היהודית מהתנ"ך ובמיוחד החוק הדתי למעמד האישי מכתבי ההלכה שמסבירה מה מצוי מחקיקה בתורה, ישנם גם חוקים מחוקי המנדט הבריטי והכיבוש העות'מאני (הכנסת). לכן, המתעניין בחוק (הישראלי) צריך ללימוד התנ"ך כמקור למשפט העברי הבסיסי בחקיקה היהודית כי הישות מכרזת על היותה מדינה יהודית בעיקר ודמוקרטית. התנ"ך והסוציולוגיה. 9-

בספר בראשית שהוא הספר הראשון בתנ"ך אמור כי הנביא יעקב תאר את כל דמות מדמויות ילדיו השני עשר בפרק 49 מהפסוק 1 עד 28:

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרים הימים: הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל " אביכם: ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז: פחז כמים אל תותר כי עליית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה: שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם: בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחזד כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו-שור: ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל: יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף אביך ישתחוו לך בני אביך: גור אריה יהודה

רבין קאריה וכלביא מי יקימנו: לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולא יקהת עמים: אסרי מטרף בני עליה כרע בראשית מ"ט) לגפן עירה ולשרקה בני אתנו כבס ביין לבשו ובידם ענבים סותה....(ספר ד"ר חמודה אומר שהפסוקים האלה אספו את התיאורים והאופיים של היהודים לפי הצהרת התורה (חמודה ס' 340). בתקופה החדשה הצביעה המשוררת רחל כי כל אחד משבאו לארץ פלסטין היה מציג דמות מדמויות התנ"ך, כמו היא עצמה, ראתה עצמה המשיך לרחל שבתורה- שנחשבת מאמות היהודות הארבע- גם ראש הממשלה הראשון לישות הציונית בארץ פלסטין דויד בן גוריון אמר כי התנ"ך הוא המנטד שממשל את ממשלתם ולא המנטד הבריטי (חקק), וזה סימן את השפעת התנ"ך בדמותם ובחברם כי לכל פרט דמות מתארגנת בתהליכים נפשיים נמשכים בתוכו והם שמקבעים את סגולותו בסביבה שחיי בה (סעגן ס' 200), וישנם הרבה יהודים שהגרו לארץ פלסטין מסוף המאה התשע עשרה והם מאמינים בציונות וחושבים את מעשהם מעשה נביאי התנ"ך, מי שבא אחריהם רואים בראשונים כחלוצים מוקדמים לארץ האבות-לפי דעתם- ולא רואים את עצמם כפלשנים לארץ של אנשים אחרים יושבים בה.

התנ"ך ואתרופולוגיה 10-
התנ"ך כולל יסודות בסיסיים בקריאת הדמות היהודית והרבה מהמסוריות והלכות יהודיות שורשיהן בתנ"ך, הוא ספר אסף האמונות והמסורת היהודיות לכן בחלקו הראשון אנו מוצאים ספר בראשית מופיע מה מאמין שראשית בריאות הארץ וגם ישנם נושאי אירוסין ונישואים:

כנתן לאחיה ולאמה" (ספר בראשית כ"ד, ג') "ויצא העבד כלי כסף וכל זהב ובגדים ויתן לרבקה ומגדנת וישנו משפט הבכרה:

ליעקב" (ספר בראשית כ"ה, ל"ג) ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את בכרתו " הצוואה של ראש המשפחה:

כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך יהיה לעשות צדקה ומשפט למען הביא יהוה על אברהם את אשר " עליו" (ספר בראשית י"ח וי"ט) דבר

בספר שמות ישנו הצגה להיסטוריה של בני ישראל במצרים זמן הנהגת הנביא משה והיה חג הפסח וכולל חלק מהוראות ההלכה היהודית, בספר ויקרא ישנם ענייני פולחן וכל מה קשור בהלויים ואת הדרכתם על הפולחנים, עסקאות, חקות וגבולות דתיות, גם בספר במדבר ודברים ישנם הוראות מסדרות הפרט היהודי, החלק השלישי של התנ"ך הכיל חדשות היסטוריות מסבירות הסביבה החברתית והמדינית המיוחדות של היהודים (סמוק ס' 172), השפיעו כל אלה על תהליך חיי היהודים כעם יש לו יחודו בין העמים, עם בונה הדמות של הפרט בשיטה ומסורת משנה אותו ומחזרת אירועים רעים עליו שוב ושוב ובמשך כל הזמן, בלימוד התנ"ך מתברר החוקר אותם.

התנ"ך והגיאולוגיה 11-

התנ"ך מתאר הרבה מיקומים גיאוגרפיים ומצב הסביבה שלהם, שם מסביר את הגיאוגרפיה הטבעית והאנושית, זאת אומרת, הגיאוגרפיה של התנ"ך היא גיאוגרפיה היסטורית לארץ שהתרחשו עליה אירועי התנ"ך, ישנם עירים זכר אותן התנ"ך כבר נכחדו, העירים האלה המתוארות בתנ"ך יכול למצוי אותן, או אפשר שהן מצויות כעת אך שמיהן השתנו, הוא כולל פרטים רבים מהעלום הישן (אסיה, אפריקה ואירופה), גם הוא כולל מידעים על הסביבה שהיו בה היהודים כמו הסביבה במרעה שהיה בארץ כנען, והסביבה של הים בפניניה, ציידים וצידון, הסביבה של המדבר הטרופי כי היהודים היו במדבר סיני כבר ארבעים שנה עד נכנכו ארץ כנען, הסביבה החקלאית כמו מצרים, בבל ואשור, הסביבה התעשייתית כמו פרס וכשדים, ישנם דיבורים על מזג האוויר ושפעת הגשם באזורים, ישנו נארטיב פרטי לעמים של מזרח התיכון והטופוגרפיה שלו מאגמים ועירים שמסביבה כמו שנזכר בספר בראשית כי השומרים עמים אינם שמיים והם באו ממרכז אסיה לארץ שנער והוא ידוע בארץ שומר:

"שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב" (ספר בראשית ב', א')

איך התפתחה התרבות, תעשיית הלבנים, בניית קירות ענקיים סביב העיר והבניינים הגבוהים הידועים במגדלים (סמויל ס' 64...ס' 64).

ישנם הפסוקים שמתארים גיאולוגיה של המים המיושנים ואיך יציבות ההרים:

"תהום כלבוש כסיתו על הים יעמדו מים.. יעלו הרים ירדו בקעות אל מקום אשר יסדתי להם" (ספר תהלים: ק"ד, ו' וח')

בתנ"ך פסוק מתאר גיאולוגיה פלסטין כארץ של מתכת:

"ארץ אשר אבניה ברזל ומהריה תחצב נחשת" (ספר דברים: ח', ט')

התנ"ך במדעי הגנאלוגיה ואתנולוגיה 12-

התנ"ך התחיל בסיפור בריאות הארץ, הוא מסביר איך היה האדם הראשון הנביא אדם וממשיך עם בניו עד להגיע לאבא של האנושות הנביא נוח, אחר כן משלשלים הבנים עד הנביא אברהם האב המברך של הדתות השלושה, הוא מפרט שבטי בני ישראל ואת צאצאיהם עם הפרטים של העמים שהיו איתיהם, כמו שנזכר בספר בראשית פרק חמשה כי הייבל אין היה לו בנים, ואינו מספר על קין ואת צאצאיהו שהם היו רשעים והם טבעו בשיטפון, הוא מתעניין בפרטי צאצאי נוח ואברהם עד שהגיע ללדת הנביא ישו. החוקר בתנ"ך הופיע לו נארטיב פרטי במספר הגזעים והמוצאים של האנושות הראשונה, הוא עמודים של מינים אנושיים חשובים, מספרי התנ"ך שכוללים הרבה גנאלוגיה הם ספר דברי הימים ובעיקר הפרקים התשעה הראשונים. בתנ"ך ישנם עמים טוענים שהם משייכים לירח כמו עם ארקדיה, וישנם המאמינים שהם שייכים לארץ כמו עובדי אלילים, דוגמאות על ראשית חלוקת האומות:

) "ואלה תולדות בני נח שם חם ויפת ויולדו להם בנים אחר המבול" (ספר בראשית י', א')

גם בספר בראשית הופיע הקללה הגזעית של נוח לבנו כנען שהפכה מוצדק גיאוגרפי ופוליטי:

" ויאמר ארור כנען עבד עבדים, יהיה לאחיו" (ספר בראשית ט"ו, כ"ה)

בנושא איסור נישואי תערובת :

" ולא תתחתן בם בתך לא תתן לבנו, ובתו לו תקח לבנך" (ספר דברים: ז', ג')

התנ"ך הוא הספר הגדול של האומות שבעבר. 13-

בספר בראשית שבתנ"ך ישנם שמות של העמים השבעים שממנם יצאו האנושות מהנביא נוח, ישנם פרטים כי הם היו 26 צאצא מהבן שם, 30 צאצא מהבן חם ו 1 צאצא מהבן יפת, כתוב בו על התפשטות העמים השמיים בלבנט ועד מזרח אסיה, גם חם היה בארץ כנען, חג'אז ואפריקה והיה יפת באירופיה:

בגויהם" (ספר בראשית: י', ה) ו " ועבר ילד שני בנים שם האחד פלג כי נפרדו איי הגויים בארצתם איש ללשנו למשפחתם מאלה " הגוים בארץ אחר בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן" (ספר בראשית: י', כ"ה) ו "אלה משפחת בני נח לתלדתם בגויהם ומאלה נפרדו (ספר בראשית: י', ל"ב)" המבול

הם מכנים אותו "לוח העמים" בספר נזכר שמות האומות, ממי הם יצאו, איך היו גופיהם וחייהם, מה מדת התייחסותם יחד וסלידתם והרבה הרבה דמיות היסטוריות ישנן שמצויים את שאר חותמותם וכתובותם לממלכות קרובות בעיקר בבבל ואשור ומצרים. התנ"ך כמקור חשוב בלימוד הכתות כעת ואת שורשן והסיבות לשינוי שביניהן. 14-

ביהדות ישנן כתות שונות, כל אחת שונה מהשניה, השינוי שביניהן קשור באמונות, הכתות הראשונות הופיעו במאה השניה לפי הספירה והם הצדוקים והפרושים במהלך הציוויליזציה ההלנית, בהתפשטות המחשבה של האסלם בציוויליזציה האסלמית הופיעו הקראים או היהודים שמאמינים בחקיקה הכתובה בתנ"ך בלבד והיא רק בתורה בלי החקיקה בעל פי שכתובה בתנ"ך שחלק מהכתות היהודיות מאמינות בה, ישנו הפלאשמורה (יהודי אתיופיה) ויהודי הודו והאחרונים כמעט מבודדים וספריהם הקדושים כתובים בשפה מקומית ולא כתוב כמו התנ"ך בעברית, גם הופיע שבתאי בן צבי שמרד נגד היהודית הרבניתיות, רוב הכתות היהודיות מתנגדות זה לזה בדרך הפרשנות לאמונות היהודיות הכתובות בתנ"ך או החקיקה היהודית בעל פי לתורת התנ"ך ובעיקר האמונה ביום הדין ומאמרות של הרוח, תחיית המתים, השכר והעונש עד שישנם צדוקים אינם מאמינים ביום הדין כי אינו נזכר בתנ"ך, הפרושים מתעניינים רב בחקיקה הכתובה בתנ"ך ויכולים לעבוד באיזה מקום ולא רק בית כנסת כמו אמונת הצדוקים, ישנם הרבה שינויים מקורם האמונה בחלקים וחסר אמונה בחלקים אחרים שבתנ"ך, הכתות האחרונים אינם נזכרים בתנ"ך כי הם באו אחר השלמת הספרים במאות השנים, עם זאת, ישנם השורשים לשמות ודמיות היסטוריות נזכרו בתנ"ך:

צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעוה בני ישראל מעל המה יקרבו אלי לשרתני" (ספר יחזקאל: מ"ד, ט"ו) והכהנים הלויים בני" ו יאכלו בני ישראל השבים מהגולה וכל הנבדלים מטמאת גויי הארץ אלהם לדרש ליהוה אלהי ישראל" (ספר עזרא: ו' כ"א) התנ"ך והמחשבה הציונית 15-

המילה ציון הופיעה בראשונה בתנ"ך בין השנים 1000-960, על המילה הזאת התבססה המחשבה הציונית להקמת את ישותה, וזה בדיוק מה שמדגיש אותו ראש הממשלה הראשון בישות יהודה בו גוריון על חשיבות התנ"ך ותפקידו בהנהלת המדינה שלהם, הוא נקודת התחילה ההיסטורית ותהליך המצאת (האומה היהודית) וכל העיסוקים שהתלוו הקמת המדינה והמחשבה המדינית קשור במדינה דתית בקריאתה וחילוניות בהקמתה, היא מתבססת בחלק מחקיקתה על התנ"ך כמו קבוצה דתית נשאבת גישה מתנ"ך, הציונות נותנת נימוקים שונים לעיסוקיה (הישראליות) כצורך וזכות נרכש מעבר בארץ פלסטין לפי מה שבא בתנ"ך לפי דעתם: הפסוק שיסדו עליו הזכות הדתית וההיסטורית: " ביום ההוא כרת יהוה את אברם ברית לאמר: לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת" (ספר בראשית: ט"ו, י"ח) הפסוק בעל רעיון הלאומיות וההגירה: " ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם" (ספר יחזקאל: ל"ו, כ"ד) הפסוק שכולל הריבונות והשליטה: " והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה" (ספר במדבר: ל"ג, נ"ג) סיום ומסקנות

(Norman Gottwald) ונורמן גוטולד (Israel Finkelstein) המחקר הזה הוא נסיון דומה לחבורים כמו אצל ישראל פינקלשטיין) הם יותר מביקורת טקסטית לתנ"ך, אלא הם אמצו לפירוק משמעותיו ועושים קשר בין מבנה הגאולוגי והכאולוגי והקשים האנתרופולוגיים של החברות העתיקות, גם ישנם מאמרים הסבירו אמיתיות מדעיות ורפואיות בכתבי הקודש (אייגוד). ובסיום מחקרי ישנם המסקנות הבאות:

- 1- התנ"ך הוא טקסטים דתיים הכילו משמעות חשובה ביותר מהיותם תיעודים ישנים הם כוללים תורות הדת היהודית והמורשת ההיסטורית, התרבותית והחברתית של היהודים ועמים האזור.
- 2- התנ"ך שפה וזהות ישנים ומתחדשים, מעצב את הדמות של הפטר והחברה היהודיים.
- 3- התנ"ך מציג מקור היסטורי ישן תיעד את האירועים שהתרחשו באומות שבעברו.
- 4- התנ"ך ספר חקיקה של דת היהדות ואחד ספרי הדתות האברהמיות.
- 5- התנ"ך מקור לשוני לשפה העברית שהיא אחת השפות השמיות.
- 6- התנ"ך קערה ספרותית כוללת סיפורים ושירים דתיים וחילוניים בתקופה ההיא.
- 7- התנ"ך מקור למשלים וחוכמה ופתגמים לעמים הנזכרים בו.
- 8- התנ"ך חשוב במחקר השוואתי של הדתות בכל סוגיה.
- 9- התנ"ך כולל כלי מבנה הדמות היהודית ללימודים הסוציולוגיים.
- 10- התנ"ך בעל מדעים חשובים ללימודים אנתרופולוגיים.
- 11- התנ"ך הפניה המשפטית לחקיקה היהודית ליהדות.
- 12- התנ"ך מתאר הרבה מקומות גיאוגרפיים וסביבתיהם.
- 13- התנ"ך מספר את גאולוגיות וגזעים הארץ שהיה בה.
- 14- התנ"ך רקורד האומות העתיקים והעמים שיצאו מהן.

התנ"ך מסביר טבע הכתות היהודיות וסיבות השינוי ביניהן. -15
התנ"ך כמקור חשוב בלימוד המחשבה הציונית המדינית ובלמוד המדינות הציונית והמחשבה (הישראלית) בשיטת הממשל. -16
התנ"ך עיקרי בתרגום הטקסטים הישנים ולהתמודד עם הטקסטים הדתיים. -17

المصادر

התנ"ך

Albright, William Foxwell. *Archaeology of Paestine*. Peter Smith, 1985.

Dever, William G. *Archaeology and Folk Religion Israel*. 2008.

אינטרניו. מהמדרשים לפרוזה- הסופר החרדי שמנגיש את סיפורי התנ"ך מחדש בסדרת ספרים מרתקת ויוצאת דופן שהפכה לרב מכר

24 1 2024.

. אין תאריך. מבנה ספר משלי. 12 5 2024. <https://tora.us.fm/tnk1/ktuv/mjly/mvne.html> אראל סגל הלוי.

האוניברסיטה העברית. אנציקלופדיה מקראית. ירושלים: מוסד ביאליק, 1967.

הכנסת, אתר. חקיקה בישראל. אין תאריך.

חקק, בלפור. התנ"ך כשפת אם, כזהות ישנה חדשה. סיון 2009.

יובל, ירמיהו. זמן יהודי חדש. כתר, 2007.

מגד, אהרון. תנ"ך עכשיו. 25 יולי 1986.

10 9 2019. מזור, לאה. התנ"ך כמקור לשפה עברית ניבון מאת בינפלד

9 9 2021. מה בין "תנ"ך" ל"מקרא" - מבט על כינויי האסופה המקראית

מטח המרכז לטכנולוגיה חינוכית. לחיות בארץ הקודש להכיר ולכבד. קריית משה רואו: האיחוד האירופי, 2005.

צוות אייגוד. אמיתות מדעיות ורפואיות בכתבי הקודש. אפיל 12 16 2016. 27, 26, 2026

القمص مكسيموس صموئيل. جغرافية الكتاب المقدس للعهدين. مطرانية ملوى وانصنا والاشمونين، بلا تاريخ.

جيمس فريزر. الفلكلور في العهد القديم. المترجمون د. نبيلة ابراهيم. المجلد ط٢. القاهرة: دار المعارف، 1972.

حسن شحاته سعفان. اسس علم الاجتماع. القاهرة: دار النهضة العربية، 1982.

حسن يوسف حمودة. "ملاح الشخصية اليهودية." حولية كلية الدعوة الاسلامية في القاهرة. 2016: 422-285.

سعدون محمود ساموك. موسوعة الاديان والمعتقدات القديمة. الاردن: دار المناهج، 2002.